

Міністерство освіти та науки України
Південноукраїнський державний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського
Кафедра спеціальної педагогіки і психології

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ПО
ПРОВЕДЕННЮ ПРАКТИКИ З ДЕФЕКТОЛОГІЇ**

Студентів 5 курсу спеціальності "Дошкільне виховання.
Логопедія і дефектологія"

Одеса 2005

Укладачі: **Дегтяренко Т. В.** – к.п.н., професор, зав. кафедрою спеціальної педагогіки і психології, **Пономаренко Л. П.** - к.п.н. викл., **Закорченна Г. М.** – к.п.н., доц., **Ковиліна В. Г.** - к.п.н., в.о. доц.

Рецензент:

- **Лазоренко Т.М.** д.п.н., ст. викладач кафедри вікової та педагогічної психології Південноукраїнського державного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського.

Затверджено Вченою радою Південноукраїнського державного педагогічного університету від __квітня 2005р. протокол №__

Методичні матеріали з проходження дефектологічної практики зі спеціальності “Дошкільне виховання. Дефектологія. Логопедія” розраховані для студентів 5 курсу факультету дошкільного виховання і є складовою частиною навчальної програми їх підготовки. У них чітко визначені цілі, завдання проходження практики, форми оцінювання знань, перелік звітної документації. Матеріали містять програму практики, порядок представлення її результатів, а також зразки необхідних документів.

Методичні рекомендації щодо проходження дефектологічної практики студентами факультету дошкільного виховання / укладачі Дегтяренко Т. В. – зав. кафедрою спеціальної педагогіки і психології, Пономаренко Л. П. – к.п.н. доц., Ковиліна В. Г. – к.п.н. доц., Літовченко О. В. – к.п.н. асист. – Одеса: ПДПУ імені К. Д. Ушинського, 2005. – 17 с.

Проблема виховання й навчання дошкільників з відхиленнями в розвитку є однією з найбільш важливих й актуальних проблем корекційної педагогіки.

На даному етапі розвитку системи освіти на перший план висувається створення умов для становлення особистості кожної дитини відповідно до особливостей її психічного й фізичного розвитку, можливостями й здатностями.

Створення педагогічних умов, оптимальних для кожної дитини, на основі особистісно орієнтованого підходу припускає формування адаптивного соціально-освітнього середовища, що включає все різноманіття різних типів освітніх установ.

Практика з дефектології студентів 5 курсу спеціальності «Дошкільне виховання. Дефектологія. Логопедія» проводиться з метою ознайомлення з роботою дефектологів та спеціалістів з колекційної педагогіки в дошкільних закладах освіти дітей з вадами розвитку; опанування програмами, методами та прийомами теоретичних курсів спеціальної психології, основ дефектології, основ логопедії, корекційної педагогіки та адаптованої психокорекції.

Завдання для проходження практики:

1. Ознайомитися з системою діагностичної, корекційної, розвивальної та реабілітаційної роботи у спеціалізованих дитячих закладах, центрах реабілітації і корекції для аномальних дітей (з вадами розумового розвитку, ДЦП, РДА та т.п.);

2. Одержати уявлення про побудову соціальної реабілітації дітей інвалідів та роботи з їх батьками;
3. Під керівництвом дефектологів та медичного персоналу закладів навчитися збирати дані анамнезу та використовувати їх для планування корекційної роботи з дітьми;
4. Ознайомитися з різними методами корекційної та реабілітаційної роботи (як груповими, такі індивідуальними);
5. Опанувати методику та одержати навички проведення корекційних занять з дітьми дошкільного віку, які мають вади розумового розвитку, ДЦП, РДА;
6. Вивчати роботу дефектологів та спеціалістів з корекційної педагогіки та реабілітації під час проведення занять з дітьми;
7. Підготувати комплект матеріалів для проведення корекційних занять;
8. Провести декілька самостійних корекційних занять з дітьми;
9. Провести експериментальне психологічне дослідження особливостей розумового розвитку окремої дитини, яка відвідує даний дитячий заклад (за методикою Ілляшенко, Стадненко);
10. Скласти розгорнуту характеристику на окрему дитину дошкільного віку з вадами розвитку (в характеристиці відобразити анамнез, структуру первинного дефекту та вторинні розлади; мікросоціальні умови (при можливості - умови виховання та виховний стиль); особливості поведінки, емоційно-вольової сфери та діяльності, які виявляються під час спостереження; рівень розвитку окремих функцій та розумових операцій; дати рекомендації щодо індивідуального педагогічного підходу та адекватних корекційних заходів).

Для виконання вищевказаних завдань використовуються наступні методи:

спостереження за поведінкою дітей, особливостями емоційно-вольової сфери, проявами їх особистісних

особливостей, особливостей діяльності, спілкування з дорослими та однолітками, здатності навчатися (під час корекційних занять, у вільний час);
спостереження за ходом педагогічного процесу, корекційних занять та підготовкою до них вихователями та дефектологами;
експериментальне психологічне дослідження особливостей розумового розвитку дітей, їх емоційно-вольової сфери та діяльності;
аналіз медично- педагогічної документації;
бесіди з батьками, вихователями та дітьми;
вивчення спеціальної психолого-педагогічної літератури щодо особливостей дітей з вадами розумового розвитку, ДЦП, РДА;
психолого-педагогічні та корекційно-педагогічні вправи та заняття.

Комплекс вказаних методів дозволяє забезпечити формування та закріплення у студентів відповідних професійних умінь на навичок.

Поетапний план оволодіння методиками корекційної роботи

1 тиждень. Ознайомлення з системою побудови корекційної роботи з аномальними дітьми. Спостереження за поведінкою дітей, їх особливостями під час корекційних занять, гри та вільного спілкування. Вивчення медико-педагогічної документації на дітей з вадами розвитку. Підготовка матеріалів для проведення корекційних занять. Спостереження за роботою дефектологів та спеціалістів з корекційної педагогіки під час корекційних та розвиваючих занять, вивчення методики проведення занять з аномальними дітьми.
Заповнення щоденника практики.

2 тиждень. Спостереження за роботою дефектологів та спеціалістів з корекційної педагогіки під час корекційних та розвиваючих занять, ознайомлення документації щодо програм корекційної роботи. Вивчення методики проведення занять з аномальними дітьми.

Підготовка матеріалів для проведення корекційних занять. Консультації зі спеціалістами у дитячому закладі, з викладачами.

Консультація зі спеціалістами з питання аналізу анамнезу, визначення структури дефекту, первинного, вторинного та третинного дефекту. Бесіди з батьками та вихователями щодо збору інформації про історію розвитку дитини, мікросоціального умов виховання. Спостереження за поведінкою дітей, особливостями їх ігрової діяльності, спілкування, емоційно-вольової сфери. Розпочати експериментальне психологічне обстеження окремої дитини за методикою вивчення розумового розвитку (Ілляшенко, Стадненко). Заповнення щоденника практики

3 тиждень. Відвідування корекційних та розвиваючих занять, які проводяться спеціалістами дошкільного закладу. Вивчення методик корекційної роботи, складання плану проведення власного корекційного заняття. Підготовка матеріалів, консультація зі спеціалістами. Продовження експериментально-психологічного обстеження розумового розвитку вибраної дитини. Спостереження за поведінкою дітей. Допомога вихователям та дефектологам у повсякденній роботі закладу, спілкування та заняття з дітьми.

Підготовка матеріалів для складання розгорнутої характеристики на дитину, особливості розумового розвитку якої вивчались за допомогою психологічної методики. Проведення власного корекційного заняття з дітьми.

Ознайомлення з системою соціальної реабілітації дітей інвалідів (центр соціальної реабілітації). Заповнення щоденника практики.

4 тиждень. Відвідування занять, вивчення програми та методик корекційної роботи. Допомога вихователям та дефектологам у повсякденній роботі закладу, спілкування та заняття з дітьми. Проведення власного корекційного заняття з дітьми.

Складання розгорнутої характеристики на дитину, особливості розумового розвитку вивчались за допомогою психологічної методики, з залученням даних анамнезу, бесід з батьками, спостережень за особливостями діяльності, емоційно-вольової сфери. Консультація зі спеціалістами та викладачами, вивчення відповідної психолого-педагогічної літератури. Складання загального звіту за практику, остаточне оформлення матеріалів та плану корекційного заняття, щоденника практики.

Звітна документація:

1. Щоденник практики (див. Додаток №1).
2. Конспект корекційного заняття з аномальними дітьми (2-3 заняття).
3. Дидактичний матеріал для корекційних занять (для кожного заняття).
4. Скласти розгорнуту психолого-педагогічну характеристику на одну дитину за результатами експериментального психологічного обстеження особливостей розумового розвитку, спостережень за поведінкою, вивчення анамнезу та ін. (див. Додаток №2).
5. Загальний звіт (з описом знань, навичок та вмій, які одержані під час практики, видів діяльності в яких студент приймав участь, своїх особистих вражень, позитивних сторін практики та можливих недоліків) (див.

Додаток №4).

6. Карта обстеження (2 екземпляри).
7. Характеристика, яка підписана керівником бази практики, методистом університету та завірена печаткою закладу.

Додаток №1.

Схема складання щоденника педагогічної практики.

На першій сторінці: прізвище, ім'я та по-батькові студента-практиканта, назва учбового закладу, факультет, курс і група.

- прізвище, ім'я та по-батькові викладача-методиста з дефектологічної практики;

На другій сторінці: дані про спеціалізований дошкільний заклад: адреса, телефон; прізвище, ім'я та по-батькові завідуючого закладу, вихователів групи (за якою прикріплений студент).

На третій сторінці: список дітей групи.

На четвертій сторінці: розклад занять у прикріпленій групі.

Форма ведення щоденника практики

Дата	Зміст роботи	Аналіз виконаної роботи	Підпис вихователя
23.02	1. Ознайомитись з системою роботи закладу, документацією, програмами, медико-педагогічною документацією, методами корекційної роботи та ін. 2. Спостереження за поведінкою дітей, за роботою дефектолога, вихователя та ін. 3. Допомога вихователям та ін. 4. Вивчення матеріалів, програм, літератури тощо.		
24.02	1. Відвідування корекційних занять. 2. Підготовка матеріалів, програми		

	звіту...		
	3. Проведення корекційного заняття, інших видівдефектологічної діяльності.		

ДОДАТОК №2

Основні параметри, які відображаються у розгорнутій психолого-педагогічній характеристиці на дитину:

1. Історія розвитку - анамнез (починаючи з протікання вагітності). Діагноз, який зараз має дитина. Описати структуру дефекту, як вона уявляється (зробити спробу проаналізувати первинний дефект, вторинні розлади та компенсаторні процеси).
2. Умови проживання, виховання, склад сім'ї, особливості виховного стилю (вказати при можливості)
3. Особливості поведінки, емоційно-вольової сфери, особливості діяльності та особистості, спілкування з дорослими та однолітками
4. Особливості розумового розвитку. Загальний бал (за методикою Ілляшенко), опис функцій та розумових операцій, які розвинуті слабо або, навпаки, є сильною стороною дитини.
5. Виходячи з вивчення рівня розвитку окремих функцій інтелекту та особливостей поведінки, діяльності і

особистості, рекомендувати індивідуальний педагогічний підхід, найбільш адекватні корекційні заходи, сформулювати поради батькам та вихователям.

ДОДАТОК №3

Міністерство освіти та науки України
Південноукраїнський державний педагогічний університет
Імені К. Д. Ушинського
Кафедра спеціальної педагогіки і психології

Факультет дошкільного виховання

Конспект заняття

на тему: _____

Оцінка “_____”

Вихователь _____ /підпис/

Методист університету

П.І.Б. _____ /підпис/

Студентки-практикантки

_____ курсу, _____ групи

Одеса 2005

ХАРАКТЕРИСТИКА

Роботи студента-практиканта 5 курсу (Дошкільне виховання.

Логопедія. Дефектологія.)

факультету дошкільного виховання

П.І.Б. _____,

яка(ий) проходила дефектологічну практику в с/з

№ _____ м. Одеси з _____ по _____

Освітньо-виховна робота:

1. Ознайомилась з системою діагностичної, корекційної та реабілітаційної роботи у спеціалізованих закладах

2. Зібрала дані анамнезу для планування колекційної роботи з дітьми _____

3. Вивчала роботу дефектологів-спеціалістів:

4. Проведення самостійних корекційних занять з дітьми:

№	ТЕМА	Дата	Група	Оцінка	Підпис
1.					
2.					
3.					

5. Провела експериментально-психологічне дослідження особливостей розумового розвитку дитини:

6. Склала карту обстеження на вихованця:

7. Відвідала відкриті заняття:

8. Додатково проведена робота:

9. Самостійність та ініціативність студента

Загальна оцінка за дефектологічну практику: _____

Методист університету _____

Зав. с/з _____

М. п.

ДОДАТОК №4

Пам'ятка для складання звіту про педагогічну практику

- 1.** № дошкільного виховного закладу, його місце розташування, термін практики
- 2.** Знайомство з колективом д/з. Умови для роботи.
- 3.** Кількість відвідуваних занять вихователів, їх аналіз з точки зору сучасних вимог.
- 4.** Які заняття і в яких групах проводив, які ускладнення виникали при складанні конспекту заняття (гри, прогулянки та ін.).
- 5.** Наочні посібники і матеріали які студент підготував у період практики.
- 6.** Зміст виховної роботи, проведеної студентом, форми її проведення, результативність.
- 7.** Які труднощі виникали в роботі, їх подолання, результативність.
- 8.** Чи змогли організувати дитячий колектив, які методи використовували при вивченні особистості дитини?
- 9.** Суспільна робота: участь у роботі педагогічної ради, методичного об'єднання; проведення роботи з батьками, та ін.

10. Що дала Вам педагогічна практика у д/з? Ваші зауваження та пропозиції.

Рекомендована література

1. Аксенова Л. И. Маленькие ступеньки, ведущие в большую жизнь / Л. И. Аксенова // Дефектология. – 1999. – №3.
2. Архипова Е. Ф. Коррекционная работа с детьми с церебральным параличом (доречевой период) / Е. Ф. Ахипова. - М., 1989.
3. Аутичный ребенок: проблемы в быту / под ред. С. А. Морозова. – М. 1998.
4. Вадалян Л. О. Детский церебральный паралич / Л. О. Вадалян, Л. Т. Журба, О. В. Тимонина. – Киев, 1988.
5. Вадалян Н. О. Невропатология. – М., 2000.
6. Басова А. Г. История сурдопедагогики / А. Г. Басова, С. Ф. Егоров. – М., 1984.
7. Бертынь Г. П. Этиологическая классификация слепоглухоты / Г. П. Бертынь // Дефектология. – 1985. – №5.
8. Боскис Р. М. Учителю о детях с нарушениями слуха : кн. для учителя / Р. М. Боскин. – 2-е изд., испр. – М., 1988.
9. Ван Дайк Ян. Обучение и воспитание слепоглухих как особой категории аномальных детей / Ян Ван Дайк // Дефектология. – 1992. – №4.
10. К вопросу о динамике детского характера / Выготский Л. С. Собр. соч. в 6 т. – Т. 5 / Л. С. Выготский. – М. : Педагогика, 1983. – С. 153-165.
11. Григорьева Л. П. Основные методы развития зрительного восприятия у детей с нарушениями зрения / Л. П. Григорьева С. В. Сташевский. - М., 1990.
12. Дети с задержкой психического развития / под ред. Т. А. Власовой, В. Й. Лубовского. – М., 1984.

13. Детская патопсихология: хрестоматия / сост. Н. Л. Белотюльская. – М. :Когито-Центр, 2000.
14. Дефектология. Словарь-справочник / авт.-сост. С. С. Степанов. под ред. Б. П. Пузанова. – М., 1996.
15. Дошкольное воспитание аномальных детей: книга для учителя и воспитателя / под ред. Л. И. Носковой. – М., 1993.
16. Ермаков В. Л., Якунин Т. А. Основы тифлопедагогики: развитие, обучение и воспитание детей с нарушениями зрения / В. Л. Ермакова, Т. А. Якунин. – М., 1992.
17. Забрамная С. Д. Психолого-педагогическая диагностика умственного развития детей / С. Д. Забрамная. – М., 1995.
18. Зайцева Г. Я. Жестовая речь. Диалектология / Г. Я. Зайцева. – М. – 2000.
19. Замский Х. С. Умственно отсталые дети. История их изучения, воспитания и обучения с древних времен до середины XX века / Х. С. Замский. – М., 1995.
20. Ипполитова М. В. Воспитание детей с церебральным параличом в семье / М. В. Ипполитова Р. Д. Бабенкова., Е. М. Мастюкова – М., 1993.
21. Каган В. Е. Аутизм у детей / В. Е. Каган. – Ленинград: Медицина, 1981. – 208 с.
22. Катаева А. А. Дошкольная олигофренопедагогика / А. А. Катаева, Е. А. Стребелева. – М. – 1998.
23. Крайнин В. А., Крайнин З. М. Человек не слышит / В. А. Крайнин, З. М. Крайнина. – 2-е изд., М : Знание, 1987.
24. Литвак А. Г. Очерки психологии слепых и слабовидящих / А. Г. Литвак. – Л., 1979.
25. Логопедия / под ред. Я. С. Волковой. – М. 1998.
26. Лубовский В.И. Основные проблемы ранней диагностики и ранней коррекции нарушений развития // Дефектология. – 1994. – №1.
27. Мастюкова Е. М. Ребенок с отклонениями в развитии / Е. М. Матюкова. – М. – 1992.

28. Мещеряков А. И. // Слепоглухонемые дети / А. И. Мещеряков. – М. – 1974.
29. Монтессори М. О. О принципах моей школы / М. О. Монтессори. – М., 1999.
30. Никольская О.С. Аутичный ребенок. Пути помощи / О. С. Никольская., Е. Р. Баенская., М. М. Либлинг. – М. – 1997.
31. Обучение детей с проблемами в развитии в разных странах мира: хрестоматия / сост. Л. М. Шипицина. – СПб. – 1997.
32. Маленькие ступеньки. Программа ранней педагогической помощи детям с отклонениями в развитии / М. Питерси [и др.] ; пер.с англ. Н. Грозная ; Ассоциация Даун Синдром, Университет Маккуэри (Сидней). – М.: Институт общегуманитарных исследований, 2001.
33. Плаксина Л. И. Теоретические основы коррекционной работы в детских садах для детей с нарушением зрения / Л. И. Плаксина – М.: Просвещение, 1980.
34. Ульенкова У. В. Дети с задержкой психического развития / У. В. Ульенкова. – Н. Новгород, 1994.